

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ความสำคัญในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สองระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านผู้เรียน มีแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนอย่างไรบ้าง เพื่อให้มีมาตรฐานสอดคล้องตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (มหาชน) เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนราธิวาส หลังจากที่ได้ทราบผลรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่สองระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่สามเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ในขณะที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมจากนักวิจัย และให้ความสำคัญกับการศึกษาเฉพาะกรณีโดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อม มีการออกแบบการวิจัยที่ยืดหยุ่น ใช้เครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลายแต่นักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย (Patton, 1990 และชาย โพธิ์สีตา, 2550) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2. การออกแบบการวิจัย 3. ขอบเขตการวิจัย 4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5. วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6. การรวบรวมข้อมูล 7. เครื่องมือการวิจัย 8. การสร้างแบบสัมภาษณ์ 9. การเก็บรวบรวมข้อมูล 10. การวิเคราะห์ข้อมูล 11.ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

คำถามในการวิจัย

1. สถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ระดับ ดีมาก โดยเฉพาะด้านผู้เรียน มีแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพของ

โรงเรียนอย่างไรบ้าง เพื่อให้มีมาตรฐานสอดคล้องตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (มหาชน)

2. สถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ระดับ ดีมาก โดยเฉพาะด้านผู้เรียน มีการเตรียมความพร้อมหรือวางแผนทางอย่างไรบ้าง ในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ระดับดีมาก ในจังหวัดนราธิวาส

2. เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม ด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ระดับดีมาก ในจังหวัดนราธิวาส

การออกแบบงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case- study design) ซึ่งในปัจจุบัน การศึกษาเฉพาะกรณีเป็นวิธีการที่ใช้ทั้งโดยนักวิจัยเชิงคุณภาพและนักวิจัยเชิงปริมาณ (Yin, 1993) นิยมใช้กันมากในกรณีศึกษาหนึ่งกรณีศึกษา หรือกรณีศึกษาจำนวนน้อย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในเชิงลึกและอย่างเป็นองค์รวม นำเสนอผลในรูปแบบของการบรรยาย หรือพรรณนาวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด และ สุรיתอง ศรีสะอาด, 2552)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม ในจังหวัดนราธิวาส โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินภายนอกของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) และกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษา
ภายนอกกรอบที่สาม ตัวบ่งชี้พื้นฐานด้านผู้เรียน มีประเด็นการศึกษา ดังต่อไปนี้

1.1 การประเมินภายนอกของสถานศึกษารอบที่สอง มาตรฐานด้านผู้เรียน

1.1.1 การมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1.1.2 การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน

1.1.3 การมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ของผู้เรียน

1.1.4 การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมี
ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ของผู้เรียน

1.1.5 การมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

1.1.6 การมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา
ตนเองอย่างต่อเนื่องของผู้เรียน

1.1.7 การมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตของผู้เรียน

1.2 การประเมินภายนอกของสถานศึกษารอบที่สาม ตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียน

1.2.1 ด้านผลผลิต

1.2.1.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

1.2.1.2 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

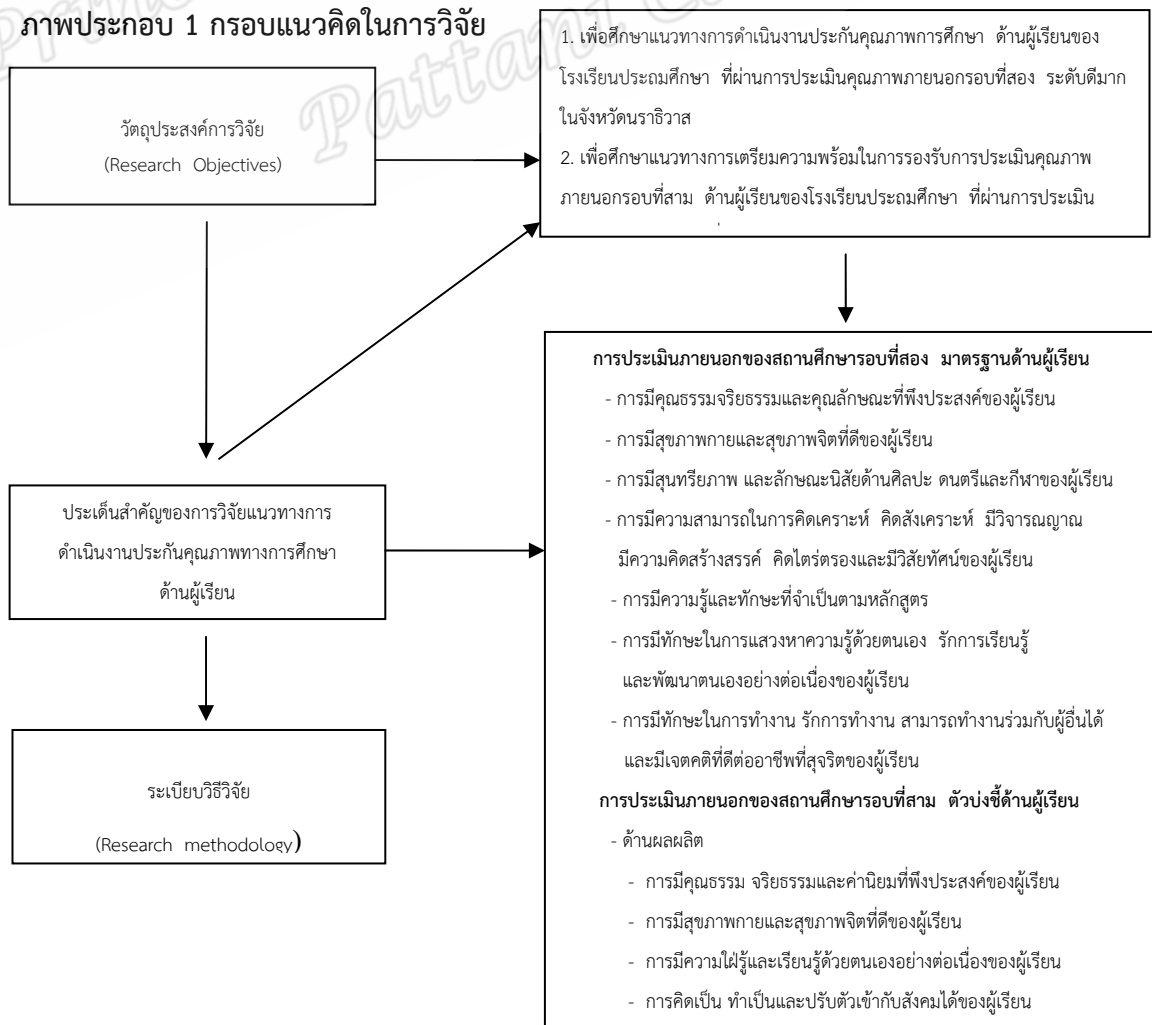
1.2.1.3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

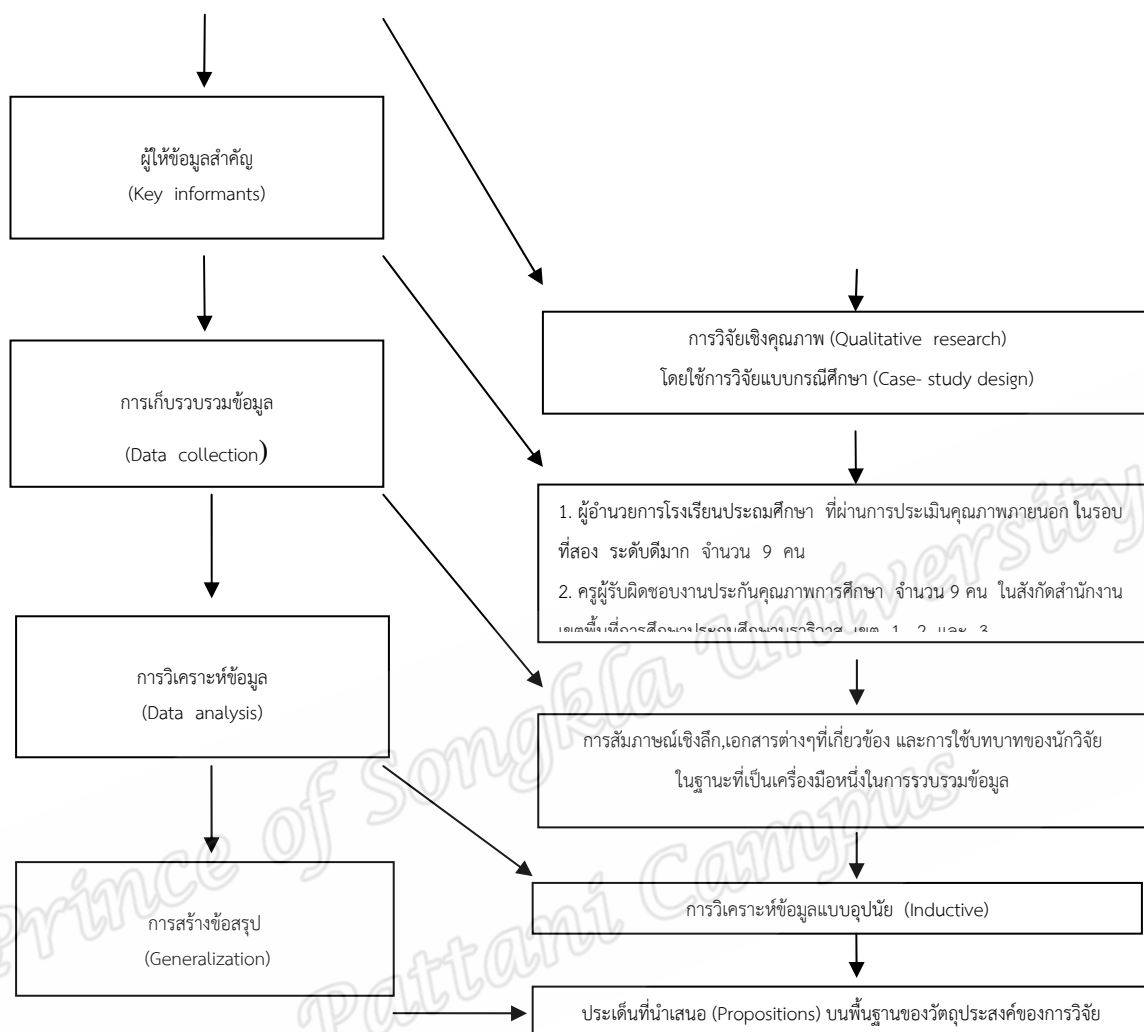
1.2.1.4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและปรับตัวเข้ากับสังคมได้

1.2.2 ด้านผลลัพธ์

1.2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และผู้เรียนมีการศึกษาต่อ
หรือประกอบอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ในจังหวัดนราธิวาส คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบที่สอง ระดับดีมาก จำนวน 9 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส เขต 1, 2 และ 3 และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส เขต 1, 2 และ 3 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ระดับดีมาก จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อน จุดมุ่งหมายหลักของการเลือกตัวอย่างแบบนี้ไม่ใช่เพื่อได้กลุ่มที่เป็นตัวแทน แต่เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา (ชาย โพรธิสิตา, 2550) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยมีกระบวนการในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1,2 และ3
3. เลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องดำรงตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1,2 และ3
4. เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกที่สอง ระดับดีมาก

การรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยดังกล่าวทำการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวกับได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง
2. ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และใช้การแนะนำตัวโดยใช้ศึกษานิเทศก์ฝ่ายงานประกันคุณภาพและบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสื่อกลาง จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role)

3. สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์และประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ระดับดีมาก มีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร และมีแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ด้านผู้เรียนอย่างไรโดยเน้นการศึกษาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ให้ความสำคัญกับความหมายในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนด โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ โดยเริ่มการสัมภาษณ์รายบุคคลที่สถานศึกษาที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญปฏิบัติงานอยู่ ในช่วงเดือนตุลาคม 2553 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - dept interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Seidman, 1998) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

4. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างให้เกิดความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลของงานวิจัย ผู้วิจัยจะใช้เอกสารราชการหรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ระดับดีมาก มีแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร และมีแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามด้านผู้เรียนอย่างไร

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview protocol) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เน้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Relate documents) เช่น คำสั่งต่างๆว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา บันทึกการประชุมคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปี สรุปรายงานการดำเนินงานโครงการ รายงานการประเมินตนเอง (SAR) และ (ร่าง) รายงานผลการประเมินภายนอกรอบที่สอง ที่สถานศึกษาได้รับจาก สมศ. ของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดีมากของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดีมาก และเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้คือตัวผู้วิจัย (Researcher as a key instrument) ทั้งนี้ Kvale (1996) และชาย โพธิสิตา (2549) กล่าวว่า เครื่องมือในการสัมภาษณ์ที่ดี คือตัวผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง การใช้ประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยจะช่วยเอื้ออำนวยต่อกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการสร้างทฤษฎีเพื่ออธิบายหรือหาข้อสรุปเกี่ยวกับงานวิจัยดังกล่าว

การสร้างแบบสัมภาษณ์

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม เพื่อเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีกระบวนการดังนี้คือ

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน จากตำรา เอกสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม
3. พัฒนาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง โดยเฉพาะประเด็นข้อคำถามที่สอดคล้องกับขอบเขตของการวิจัยและวัตถุประสงค์ของ

การวิจัยโดยจำแนกดังนี้ 1. เป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ท่าน 2. เป็นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ท่าน 3. เป็นศึกษานิเทศก์ที่กำกับดูแลทางด้านงานประกันคุณภาพ

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แบบไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานในจังหวัดนราธิวาส

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการของสถานศึกษา
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์
5. ผู้วิจัยเขียนรายงานสรุปผล

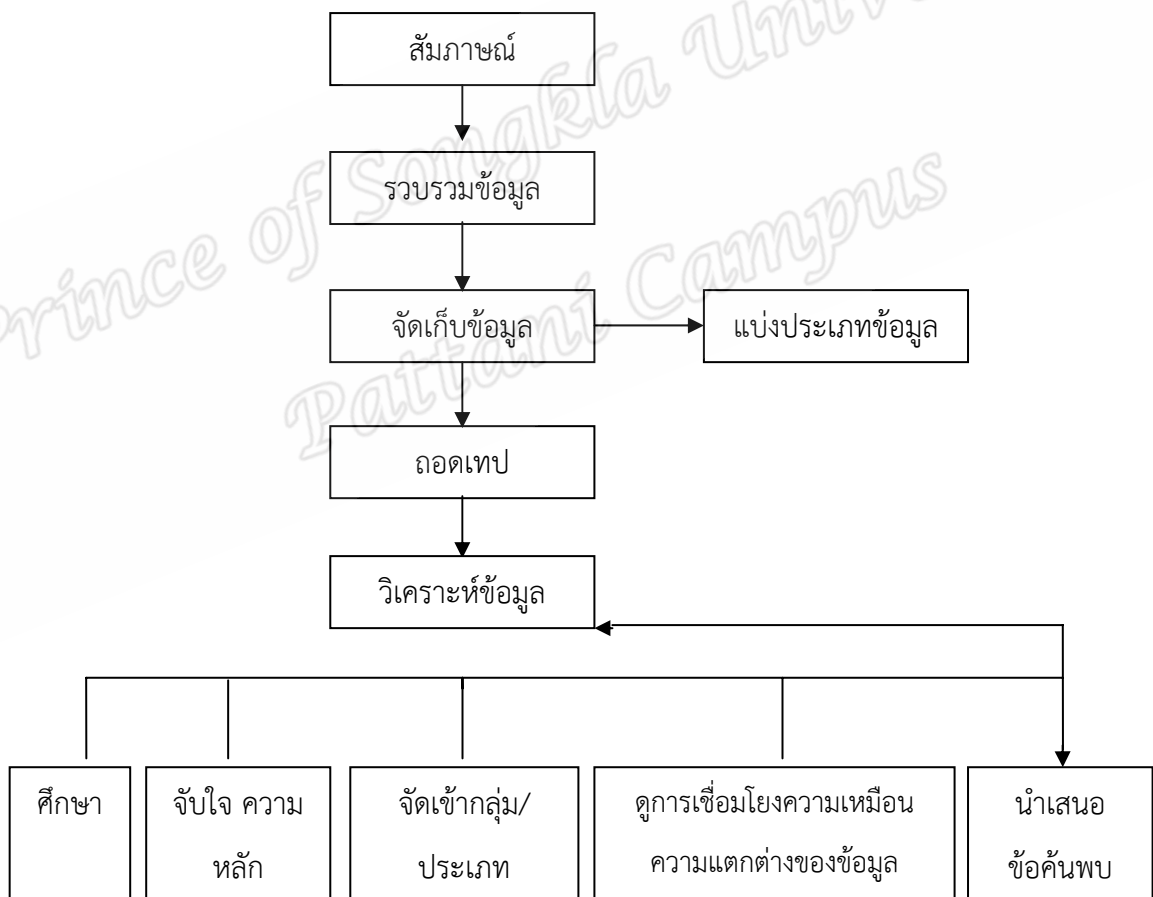
การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี **การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)** คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ ที่มองเห็น เช่น พิธีกรรม การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การทำงาน ฯลฯ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลายๆ เหตุการณ์ต่างๆ แล้วจึงลงมือสรุป แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่นๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมติฐาน หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

ในการที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนั้น เรียกว่า สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) เช่น สมมติฐานที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (ศากุล ช่างไม้, 2546) ดังนั้น ตลอดเวลาที่นักวิจัยทำการวิจัย และลงมือวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น มีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็นใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร อะไร มีความหมายอย่างไรในการทำสิ่งเหล่านี้ ในการพิสูจน์สมมติฐานนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจะแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีการตีกรอบทฤษฎี แต่ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะไม่กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดอันใด

อันหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมติฐานอยู่เสมอโดยอาศัยการพิสูจน์สมมติฐานเหล่านั้นตลอดเวลา ซึ่งสมมติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้ เมื่อสมมติฐานนี้ถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้ว จึงจะเป็นข้อสรุป (Appleton, 1995) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ หัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างสมมติฐานชั่วคราวตลอดระยะเวลาของการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทป อย่างละเอียด แบบคำต่อคำ (Transcription of data) และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูลแต่ละประเภท พิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากแนวความคิดการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถทำเป็นแผนผังกระบวนการได้ดัง ภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กระบวนการการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่มา: เอกสารบรรยาย เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ความถูกต้องตรงประเด็นและความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้นมีความสำคัญเช่นเดียวกับงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวซึ่งความถูกต้องตรงประเด็น(Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของการศึกษาโดยเฉพาะข้อมูลที่เก็บจากการวิจัย และกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต้องอาศัยความพิถีพิถันเคราะห้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กลวิธีตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การใช้เวลาที่เหมาะสมในการสัมภาษณ์และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล (Prolonged Engagement in the Field) ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามสามารถสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นเวลามาตรฐาน
2. การสนทนากับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) ผู้วิจัยจะสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนนักวิจัย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อให้ได้แนวทางและข้อมูลที่ถูกต้องในการทำวิจัย
3. การตรวจสอบข้อมูลโดยสมาชิก (ผู้บริหารที่เข้าร่วมให้ข้อมูล) (Member Checking) การตรวจสอบข้อมูลโดยสมาชิกที่เข้าร่วมวิจัยถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง ทั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการถอดเทปเสร็จเรียบร้อยแล้วจะส่งบทสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่า ผู้วิจัยทำการถอดเทปอย่างถูกต้องและถ่ายทอดความคิดของผู้ให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา